שבועת העדות פרק רביעי שבועות לג.

הא קיימא שניה. ומה הפסידוהו הרמשונים: **קרובים בנשותיהם.** נשאו שתי אחיות ואינן כשירין בעדות אחת נמצא שלא היה לו עדות כשפירה ראשונה אלא הם לבדם. וכי תימא למה לי למתניה אינטריך כגון ששתי האחיות הללו גוססות: **למיפה.** הוו להו כאילו מתו ותפטר כת ראשונה דהא קיימא כת שניה:

קמ"ל דשבא מיהא הא לא שכיב. ולימדך שהגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו[1] ואף על פי שרוכן למיתה: **מתני' משומם יד.** הלוה ששם בידו ממון: **ואכידה.** שמצא אבידה: **חמין ושעורין וכוסמין כו'.** ריש אשמועינן מין אחד ומביעות אחות וסיפא אשמועינן תביעה אחת כולה פקדון ומיעין אחוקין: **ושבכני בני.** הלוה שאין בה חבורה שאינו חייב עליו מיתה שהמכה אביו אינו מיום אל"כ עשה בו חבורה[2] וכיון דליכא מיתה איכא ממון דכושם: **ושאכל כי חבירי.** משום יוה"כ נקט ליה דאע"ג דעבוט כרת חייב ממון. והכי דלעיל נקט משום חבי זוק כדמפרש בגמרא ת"ל דאשמועינן דהמשביע עדי קנס חייבים. ושהכני בני נקט לאשמועינן דהוחיל ואין בה חבורה אין בה מיתה וחייב ממון: **גמ' דר' אלעזר בר"ש.** בפרק מרובה (כ"ק דף עה.): **יבואו עדים ויעידוהו.** ומתחייב ואינו נפטר בהולאה דאשוה דכי אמרי' מודה בקנס פטור דנפקא לן כ"ק (דף סד:) מאשר יכשיעון אלהים[3] פרט למרשיע את עצמו א"מ היכא דלא אתו עדים לא משלם קנס אפומיה דיליה אבל אתו שהדי כתר הכי משלם: **לא מיבעי לך.** דמיבין שהרי הפסידוהו בכפירתו: **כי מיבעי לך כו'.** וזה השניון קודם שהודה בעל דין ואם העידוהו היה מתחייב ומיהו הא מיבעיא לן אי מיתחייב או לאו משום דאיכא למימר קנס לאו ממון גמור הוא הא לא הוה מודה מיפטר לגמרי ואיכא למימר נמי כל כמה דלא אודי ממון הוא: **ורבנן דהתם כמאן סבירא להו.** הש"ס פריך עלה דהא בעיא ורבנן דהתם דפליגי במודה בקנס דבע"ה בעיא אלייהו כמאן סבירא להו בחידוך פלוגתא לאיפלגו לעיל רבנן ור' אלעזר בר"ש במשביע עד אחד: **אי כר"א בר"ש.** סבירא להו הא דדבר הגורם לממון כממון דמי מאי מספקא לן במשביע עדי קנס א"נ לאו ממונא הוא בגיר מגורם לממון לא הוי דהא כי לא מודה משלם ממון ופשטוה לך דמיתחייב קרבן שבועה משום גורם לממון: **אלא כרבנן דהכא כו'.** הכי מבעיא לן אי רבנן דהתם דפטרי במודה בקנס ואח"כ כאו עדים סבירא להו כרבנן דהכא דגורם לממון לאו כממון דמי קנס קודם הודאה מאי מדמית ליה לממון או גורם לממון מי אמרינן כיון דאי הוה מודה קודם עדים מיפטר עולמית אין זה ממון: **או דלמא דשבא מיהא.** כדמשביע זה את העדים לאו אודי ואי הוה מסהדי הוו מחייבי ליה ואין זה גורם לממון אלא ממון גמור: **הניחא למ"ד כו'.** פלוגתא היא בב"ק (דף טו.) ובכתובות (דף מא.): **חצי נזק צרורות.** בהמה שהיתה מהלכת בדרך והיו לרורות מנחזין מתחת רגליה ושיכרה את הכלים משלמת חצי נזק ואע"פ שאין זה שיעור דהא אורחא בהכי והוא דלא מולה לרגל ולאו מולה דקרן אמה וה"ל לשלומי נזק שלם הלכה למשה מסיני הוא לחצי נזק וההוא חצי נזק ממונא הוא דהא לאו מולה דקרן הוא: **משום כושם ופגם.** דהא איכא ממון דקנס דבר הקלוב בתורה כגון ל' של עבד בין עבד יקר בין עבד זול וכן נ' של אונס ושל מפתה שוים בכל הנשים **מאי קמ"ל.** נימא אחת או שתים ונשתוק: **ריפא קמ"ל דחצי נזק צרורות ממונא הוא.** ואיידי דתנייה הא תנא בהדי' תשלומי ד' וה' ואונס ומפתה דממון שאין משלם כראש הוא דומיא דחצי נזק שאין משלם כראש ודלוותה משגיון בשמעתא קמייתא דסנהדרין (דף ג.): **סיפא קמ"ל.** שחכל כי חבירי כיוס הכפורים או הדליק נדיסו לאפוקי מדר' נחוניא דאמר המתחייב כרת פטור מן התשלומין ואיידי דתנן להך תנא בהדייהו שהכני בני דקרוכה לגד מיתה ואשמועינן דהואיל ואינו מייב מיתה בהכאה בלא חבורה חייב בתשלומין: שהוליח

[1] הלכן פטור מלשלם (פסחים כט: ועי"ש לב. ומגילה ז: וכתובות ל.).

[2] ל"ל אחלאו לו פוסו בפסלות וכ"ה בב"ק דף קמח

[3] (השתא מיהא לא שכיב): **מתני' משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת** [2]שבועה שאין אנו יודעין שיש לך ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה חייבין על כל אחת ואחת [3]משביע אני עליכם אם לא תבואו [4]ותעידו שיש לי ביד פלוני פקדון חטין ושעורין וכוסמין שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת [5]שבועה שאין אנו יודעין שיש לך ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה חייבין על כל אחת ואחת [6]משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני פקדון חטין ושעורין וכוסמין חייבין על כל אחת ואחת [7]משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה ושאנס איש פלוני את בתי ופתה את בתי ושהכני בני ושחבל בי חבירי ושהדליק את גדישי ביוה"כ הרי אלו חייבין: **גמ'** איבעיא להו משביע עדי קנס מהו אליבא דר' אלעזר בר"ש [8] לא תיבעי לך [9]דאמר יבואו עדים ויעידו כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי [10]מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור ורבנן דהתם כמאן סבירא להו אילימא כר' אלעזר בר"ש דהכא הא קאמר [11]דבר הגורם לממון כממון דמי אלא כרבנן דהכא דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי מאי כיון דאילו מודה מיפטר [12]לאו ממונא קא כפר ליה או דלמא השתא מיהא לא אודי תא שמע משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק והא חצי נזק [13]קנסא הוא כמ"ד [14]פלגא נזקא ממונא הניחא למ"ד פלגא נזקא ממונא אלא למ"ד קנסא מאי איכא למימר [15]בחצי נזק צרורות [16]דהלכתא גמירי לה דממונא הוא ת"ש תשלומי כפל [17]משום קרנא ותשלומי ד' וה' [18]משום קרנא שאנס איש פלוני ופתה את בתי [19]משום בושת ופגם מאי קמ"ל כולה ממונא הוא רישא חדא קמ"ל סיפא חדא קמ"ל רישא חדא קמ"ל דחצי נזק צרורות ממונא הוא סיפא חדא קמ"ל ושהדליק את גדישי ביוה"כ לאפוקי מאי לאפוקי מדר' נחוניא בן הקנה [20]דתניא ר' נחוניא בן הקנה היה עושה יוה"כ כשבת לתשלומין מה שבת כו' ת"ש משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שהוליח

הא קיימא שניה אמר רבינא [1]הכא במאי עסקינן כגון שהיתה שניה בשעת כפירת ראשונה קרובין בנשותיהן ונשותיהן גוססות [2]מהו דתימא [3]רוב גוססים למיתה קמ"ל (השתא מיהא לא שכיב): **מתני'** [4]משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת [5]שבועה שאין אנו יודעין שיש לך ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה חייבין על כל אחת ואחת [6]משביע אני עליכם אם לא תבואו [7]ותעידו שיש לי ביד פלוני פקדון חטין ושעורין וכוסמין שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת [8]שבועה שאין אנו יודעין לך עדות שיש לך ביד פלוני חטין ושעורין וכוסמין חייבין על כל אחת ואחת [9]משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק תשלומי ארבעה וחמשה ושאנס איש פלוני את בתי ופתה את בתי ושהכני בני ושחבל בי חבירי ושהדליק את גדישי ביוה"כ הרי אלו חייבין: **גמ'** איבעיא להו משביע עדי קנס מהו אליבא דר' אלעזר בר"ש [10] לא תיבעי לך [11]דאמר יבואו עדים ויעידו כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי [12]מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור ורבנן דהתם כמאן סבירא להו אילימא כר' אלעזר בר"ש דהכא הא קאמר [13]דבר הגורם לממון כממון דמי אלא כרבנן דהכא דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי מאי כיון דאילו מודה מיפטר [14]לאו ממונא קא כפר ליה או דלמא השתא מיהא לא אודי תא שמע משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק והא חצי נזק [15]קנסא הוא כמ"ד [16]פלגא נזקא ממונא הניחא למ"ד פלגא נזקא ממונא אלא למ"ד קנסא מאי איכא למימר [17]בחצי נזק צרורות [18]דהלכתא גמירי לה דממונא הוא ת"ש תשלומי כפל [19]משום קרנא ותשלומי ד' וה' [20]משום קרנא שאנס איש פלוני ופתה את בתי [21]משום בושת ופגם מאי קמ"ל כולה ממונא הוא רישא חדא קמ"ל סיפא חדא קמ"ל רישא חדא קמ"ל דחצי נזק צרורות ממונא הוא סיפא חדא קמ"ל ושהדליק את גדישי ביוה"כ לאפוקי מאי לאפוקי מדר' נחוניא בן הקנה [22]דתניא ר' נחוניא בן הקנה היה עושה יוה"כ כשבת לתשלומין מה שבת כו' ת"ש משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שהוליח

[1] שבועת הפקדון (לקמן דף לז.). ולא"ת ומאי פריך הא כריש קמא אמר רבינא כו'. פריך הכי לרבה דאמר הכופר בממון שיש עליה עדים פטור ממתני' דהכא אלא דאשוה אמאי הא קיימא שניה אלמא הכופר במלוה שיש עליה עדים חייב ורבה איתותב התם ולא"כ אמי שפיר דחייבים וי"ל דאע"ג דכופר במלוה שיש עליה עדים ליתנהו קמן פכירא לן דחייב אלא כרבה לקמן מ"מ היכא דקיימי עדים קמן ס"ל להש"ס דחשיב כפירת דברים בעלמא ואע"ג דבלאו מילתא דרבה הוא לרב רבינא לשמוי כאן כגון שהיו קרובים בנשותיהן כו' מ"מ פריך מינה לקמן לרבה דאי לאו דרבה ה"מ למידחי דאפילו קיימי עדים קמן חשיב כפירה:

קרובים בנשותיהם. כגון שבשעת ראיית העדות היו רחוקים דבעינן תחלתה וסופה בכשרות כדאמרינן בפרק י"ג (ב"ב דף קכח. ופס) והוה לחזקה הנמיס (שם דף מג. ופס) דבני העיר שנגנב ס"ת שלהן אין דנין בדייני אותה העיר דפריך ולסלקו כי מרי מיניהו ולדייני אע"ג דאין תחלתן בכשרות אין לדמות פסול דמחמת שנוגעין בעדות לפסול דקורבה או לשאר פסולין: **קא** משמע לן, אין לפרש קמ"ל דאין רוב גוסמין למיתה דבהדיא מוכח בפ' כל הגט (ניתין דף כח.) דרובן למיתה אלא פירוש אע"ג דרוב גוסמין למיתה השתא מיהא לא שכיב: **או** דלמא השתא מיהא הא לא אודי. תימה דתפשוט ממתניתין דס"פ שבועת הפקדון (לקמן דף לח:) דאמרת ופתיח לת כתי ר"ש פוטר משום דאינו משלם קנס ע"פ עצמו ואפילו רבנן לא מחייבי אלא משום דקפכרי בוסת ופגם קתבע ושבועת העדות מיהא יליפינן מג"ש דתחמת דעיקר שבועת העדות דמיירי בחביעת ממון לא גמרה אלא משבועת הפקדון ולאו פירכא היא דלקמן גבי שבועת הפקדון טעמא משום דלא כפר ליה ממונא שלא היה מתחייב בהודאתו כדאמרינן לקמן אבל הכא בשבועת העדות הוי קנס כשאר ממון שאם היו מעידין היה מתחייב בהודאתו כדאמרינן לקמן אם היו מעידין היה מתחייב הנתבע כממון אחר:

ושאנס איש פלוני או פתה את בתו. פי' בקונטי' די"מ בתו של עצמו וטעמא דפטורין משום דאיכא חיוב מיתה ואי אפשר להעמידו דאפילו בלא חיוב מיתה מאן קתבע השתא

[1] הכא במאי עסקינן כגון שהיתה שניה בשעת כפירת ראשונה קרובין בנשותיהן ונשותיהן גוססות [2] מהו דתימא [3] רוב גוסמים למיתה קמ"ל (השתא מיהא לא שכיב): **מתני'** [4] משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת [5] שבועה שאין אנו יודעין שיש לך ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה חייבין על כל אחת ואחת [6] משביע אני עליכם אם לא תבואו [7] ותעידו שיש לי ביד פלוני פקדון חטין ושעורין וכוסמין שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת [8] שבועה שאין אנו יודעין לך עדות שיש לך ביד פלוני חטין ושעורין וכוסמין חייבין על כל אחת ואחת [9] משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה ושאנס איש פלוני את בתי ופתה את בתי ושהכני בני ושחבל בי חבירי ושהדליק את גדישי ביוה"כ הרי אלו חייבין: **גמ'** איבעיא להו משביע עדי קנס מהו אליבא דר' אלעזר בר"ש [10] לא תיבעי לך [11] דאמר יבואו עדים ויעידו כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי [12] מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור ורבנן דהתם כמאן סבירא להו אילימא כר' אלעזר בר"ש דהכא הא קאמר [13] דבר הגורם לממון כממון דמי אלא כרבנן דהכא דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי מאי כיון דאילו מודה מיפטר [14] לאו ממונא קא כפר ליה או דלמא השתא מיהא לא אודי תא שמע משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק והא חצי נזק [15] קנסא הוא כמ"ד [16] פלגא נזקא ממונא הניחא למ"ד פלגא נזקא ממונא אלא למ"ד קנסא מאי איכא למימר [17] בחצי נזק צרורות [18] דהלכתא גמירי לה דממונא הוא ת"ש תשלומי כפל [19] משום קרנא ותשלומי ד' וה' [20] משום קרנא שאנס איש פלוני ופתה את בתי [21] משום בושת ופגם מאי קמ"ל כולה ממונא הוא רישא חדא קמ"ל סיפא חדא קמ"ל רישא חדא קמ"ל דחצי נזק צרורות ממונא הוא סיפא חדא קמ"ל ושהדליק את גדישי ביוה"כ לאפוקי מאי לאפוקי מדר' נחוניא בן הקנה [22] דתניא ר' נחוניא בן הקנה היה עושה יוה"כ כשבת לתשלומין מה שבת כו' ת"ש משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שהוליח

מסורת הש"ס

[1] לקמן דף כ:, כ) וסס ערכין יח. קידושין עא. ניתין כח.), ג) רש"ל מ"ז (והרא"ש סוף פרק אלו מגלגלין סי' לז מקרים נרסא זו), ד) [נ"ל ותקידוני וכ"א כמשנה שבמגיות], ה) [כ"ק עה.], ו) [לעיל לב. וס"ו], ז) [כתובות מא. כ"ק טו. סנהדרין נ.], ח) כ"ק נ: [טו: כתובות מא.]. ט) פסחים כט. לב. כתובות ל. מגילה ז: (תוספתא ב"ק פ"ז תוספתא מגילה פ"א), י) [מכתות פ"ג ה"ח], כ) [סנהדרין פה.], ל) [שבועות כב.], מ) [ע' תו"ש שמתה ע"ז], נ) שיך לע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דשבא מיהא לא שכיב. נ"ב לפי דברי התוס' משמע דלא גרס: לה: (ב) שם אלינא דר' אלעזר בר"ש דאמר יבואו עדים ויעידו לא תיבעי לך מי מיבעי:

גליון הש"ס

גמ' ריב נוסבין לפיתה קמ"ל. עי' בהרא"ש סוף מ"ק:

מוסף רש"י

קרובין בנשותיהן. נשואי שתי אחיות, דהכיון שבשעת לא חזו לאקהרה, ואם תתמר למה לי למיתנא, אינטריך כגון שהי נוסקות לאותה שעה (לקמן כז:). מהו דתימא. קיימא לן רוב נוסקות למיתה והוו להו כמתות, והוי ליה ממון שם עלוי עדים ולא תחייב לאשוה, קמ"ל. השתא מיהא לא שכיבי, ואף על גב דרוב נוסקין למיתה, כל זמן שלא מת חי הוא לכל דברים (שם). פלגא נזקא. שתיכה תורה שור תם (כתובות מא.) ממונא. דין הוא שישלמנו ואינו קנס, ונפקא מינה דלו מודה מקרי דאתו שהדי לא מיפטר (ב"ק סו.) דקסבר אתם שוורים נגחים הם ומודינא כולהו כמי לשלומי דהוה ליה למיעבדיה, ומשמע הוא דאתם עליה (שנהדרין נ.). בחצי נזק צרורות. דמשלם נזק בהמה במהלכת ובמתיחה לרגלה מתחת רגליה והדיקה, דתנן בב"ק (יח.) המהלכת חצי נזק, ובהוא חצי נזק קמ"ל בב"ק דהלכתא גמירי לה מסיני שהוא תולדה של רגל ופטורה בדה"ר כי רגל, ומקרי רגל לאו קנסא מינה אלא ממונא, שהרי מועדת מתחילתה, ונכי לרוחות הוא דלקיל דממונא, וכיון דממונא הוא משלם על פי עצמו (כתובות מא.). ר' נחוניא בן הקנה היה עושה יוה"כ כשבת לתשלומין. המדליק נדים ביוה"כ ומתחייב כרת, פטור מן התשלומין כאילו הדליקו בשבת שהוא מתחייב בנפשו מיתת כ"ד דפסיגו לן דפטור מלשלם, כדכתיב (שמות כא) ולא יהיה אסון עונש יענש, הא אם אסון יהיה לא יענש, אלא יוה"כ שמיתתו בידי שמים שנכרתים חייו וכנוי אסון הוא קרוי, שנאמר (בראשית מב) וקרהו אסון,

נז א מיי' פ"י מהל' שבועות הל' טו:
נח ב ג מיי' שם פ"ט הל' טו:
נט ד ה מיי' שם הל' טז:
ס ו מיי' שם הל' ה:
סא ז מיי' פ"ג מהל' גניבה הל' ח סמג עשין עא טמ"מ סי' שמח:
סב ח מיי' פ"ט מהל' שבועות הל' ד:
סג ט מיי' פ"ג מהל' מקח ממון הל' ז וס"ה מהלכות סנהדרין הל' ט סמג עשין מז לז טוש"ע מ"מ סי' ח סעיף ח:
סד י מיי' פ"ג מהל' מקח ממון הל' ז וס"ב שם הלכה כ [וס"ה מהל' סנהדרין הל' ט] סמג עשין סח טוש"ע מ"מ סי' שפט סעיף יח ויסי' שלז סעי' ג:
סה כ ל מ מיי' פ"ט מהל' שבועות הל' ה:

רבינו חננאל

הא קיימא שניה ופריק רבינא כגון שהיתה שניה בשעת כפירת הכת הראשונה קרובין בנשותיהן לתובע או לנתבע שלא היו ראוין לעדות והיו נשותיהן גוססות באותה שעה. מהו דתימא רוב גוססין למיתה וכיון שהן גוססות כאילו מתו כבר וכת השניה כשרין לעדות הן: קמ"ל השתא מיהא הא לא מתו. ומשבחת לה כגון שראו עדות זו והן רחוקין שהיו כשרים ונתקרבו ונפסלה עדותן כל זמן שהן קרובין ואם מתו נשותיהן ונתרחקו חזרו לכשרותן וכשרין הן להעיד העדות שהיתה מסורה בידם קודם שנתקרבו. דגרסינן בערכין פרק השן יד בגודר (דף יז:) אלא מעתה והוא עד עד שיהא כשר כשר. זו הכלל תחלתו וסופו וכשרות כשר (ל) תחלתו וסופו בפסלות פסול ופריקינן שאני התם דכתיב או ראה או ידע אם לא יגיד ונשא עונו (אם לא יגיד) בראיה והגדה תלה רחמנא והאיכא: **מתני'** משביע אני עליכם כו' שיש לי ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה. [כו']: **גמ'** איבעיא להו משביע עדי קנס מהו. אליבא דרבנן דאמרי מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור. וכרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי. ת"ש משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק כו' ואוקימנא בחצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה דממונא הוא: שאנס איש פלוני ופתה את בתי כו'. אוקימנא משום בושת ופגם. מאי קמ"ל כולה ממונא הוא [כו']: ת"ש משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com